

Vragen gesteld door de leden der Kamer, met de daarop door de regering gegeven antwoorden

282

Vragen van de leden **Dobbe** en **Van Nispen** (beiden SP) aan de Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties en van Volksgezondheid, Welzijn en Sport over *het bericht dat 4 op de 10 mensen met een lichamelijke beperking toegankelijkheidsproblemen ervaart wanneer ze gaan stemmen* (ingezonden 20 oktober 2025).

Antwoord van Minister **Rijkaart** (Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties) en van Staatssecretaris **Pouw-Verweij** (Volksgezondheid, Welzijn en Sport) (ontvangen 28 oktober 2025).

Vraag 1

Wat is uw reactie op het onderzoek van de Zonnebloem waaruit blijkt dat vier op de tien mensen met een lichamelijke beperking toegankelijkheidsproblemen ervaren wanneer ze gaan stemmen?¹

Antwoord 1

Voor meer dan 2 miljoen Nederlanders is zelfstandig stemmen bij een verkiezing niet vanzelfsprekend. Mensen met een beperking en mensen met lage basisvaardigheden zijn minder positief over hun ervaring met verkiezingen dan mensen zonder een beperking of mensen die over meer basisvaardigheden beschikken. Het gaat bijvoorbeeld om iemand die in een rolstoel zit, blind is of moeite heeft met lezen.

Het is belangrijk dat iedereen zo zelfstandig mogelijk zijn stem kan uitbrengen. Daar moeten we mensen in ondersteunen. Daarom is op 6 mei 2025 door het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, de Kiesraad, de Nederlandse Vereniging voor Burgerzaken en de Vereniging van Nederlandse Gemeenten het Actieplan toegankelijk stemmen gepresenteerd (hierna: Actieplan).² Dit Actieplan is tot stand gekomen in nauwe samenwerking met belangenorganisaties en ervaringsdeskundigen.

Het doel van dit Actieplan is dat mensen met een beperking en mensen met lage basisvaardigheden in Nederland zo zelfstandig mogelijk moeten kunnen stemmen. De toegankelijkheid van stemlokalen voor mensen met een fysieke beperking is een belangrijk onderwerp uit het Actieplan.

¹ De Zonnebloem, «Stemrecht begint bij toegankelijkheid», www.zonnebloem.nl/doe-mee/toegankelijke-locaties/stemmen

² Actieplan toegankelijk stemmen

Het is vervelend om te horen dat er ondanks de maatregelen die getroffen worden om stemlokalen toegankelijk te maken voor alle kiezers, nog een aanzienlijke groep is die toegankelijkheidsproblemen ervaart bij het stemmen.

Vraag 2

Deelt u de mening dat mensen met een beperking zelfstandig moeten kunnen stemmen en dat daarvoor minimaal nodig is dat stemlokalen toegankelijk zijn?

Antwoord 2

Een toegankelijk verkiezingsproces betekent dat er zo min mogelijk belemmeringen zijn om zelfstandig een stem te kunnen uitbrengen. Het toegankelijk maken van stemlokalen is één van de onderdelen om eraan bij te dragen dat mensen zo zelfstandig mogelijk hun stem kunnen uitbrengen.

De Kieswet bepaalt dat burgemeester en wethouders ervoor zorgdragen dat alle in de gemeente aangewezen stemlokalen zodanig zijn gelegen en zo zijn ingericht en uitgerust dat kiezers met lichamelijke beperkingen zoveel mogelijk hun stem zelfstandig kunnen uitbrengen (artikel J 4, tweede lid). Het volledig toegankelijk maken van alle stemlokalen blijkt in de praktijk moeilijk. Landelijk kan er gestemd worden bij ongeveer 9.000 stemlocaties. Als uitsluitend locaties als stemlokaal zouden mogen worden gebruikt die volledig toegankelijk zijn, betekent dat dat er minder stemlokalen zouden zijn en de gemiddelde reisafstand naar de stemlokalen groter wordt. Gemeenten moeten daarom vaak een afweging maken tussen de toegankelijkheid van een gebouw en de bereikbaarheid van stemlokalen voor de kiezers.

Openbare gebouwen die als stemlokaal worden gebruikt zijn niet altijd toegankelijk (te maken). Bijvoorbeeld als de deuren te smal zijn voor iemand in een rolstoel. Of als er geen ruimte is om een (tijdelijke) helling aan te leggen bij een steile trap. Het komt ook voor dat het stemlokaal zelf wel toegankelijk is, maar de omgeving niet. Bijvoorbeeld doordat het stemlokaal op een heuvel ligt waardoor er sprake is van een te steile helling bij de ingang. Of doordat de route naar de entree van het stemlokaal te smal is. Dergelijke stemlokalen worden als niet toegankelijk aangemerkt. Om te zorgen voor voldoende stemlokalen worden vaak gebouwen als stemlokaal gebruikt die geen eigendom zijn van de gemeente. Ook deze gebouwen zijn niet altijd toegankelijk (te maken).

Als het voor één of meerdere locaties niet lukt om deze (volledig) toegankelijk te maken, moet het college van B&W de gemeenteraad informeren (Artikel J 4, derde lid, van de Kieswet) over de stemlokalen die niet voldoen aan de toegankelijkheidscriteria en daarbij toelichten waarom deze stemlokalen daar niet aan voldoen.

Vraag 3

Hoe worden stemlokalen getoetst op toegankelijkheidscriteria?

Antwoord 3

De afgelopen jaren heeft het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties met steekproeven de toegankelijkheid van stemlokalen laten onderzoeken. Bij de Europees Parlementsverkiezing in 2024 voldeed 68% van de stemlokalen die door gemeenten als toegankelijk werden aangemerkt niet aan alle toegankelijkheidscriteria.³

Als onderdeel van de uitbreiding van zijn taken, wordt het onderzoek naar de toegankelijkheid van stemlokalen voortaan in opdracht van de Kiesraad uitgevoerd. Dit zal hij voor het eerst doen bij de gemeenteraadsverkiezingen in maart 2026.

Vraag 4

Hoe houdt u als Minister zicht op de toegankelijkheid van stemlokalen?

³ Steekproef toegankelijkheid stemlokalen Europees Parlementsverkiezing 6 juni 2024 (steekproef uitgevoerd door Ongehinderd).

Antwoord 4

Iedere verkiezing wordt na afloop geëvalueerd. Daarin wordt ook de toegankelijkheid van de verkiezing en dus de stemlokalen meegenomen. Belangenorganisaties worden bij de evaluatie betrokken. Het evaluatieadvies van de Kiesraad en de rapportages van belangenorganisatie Ieder(in), dat het meldpunt Onbeperkt Stemmen beheert, maken onderdeel uit van de evaluaties van verkiezingen.

Vraag 5

Hoeveel stemlokalen voldoen niet aan de toegankelijkheidscriteria zoals die worden weergegeven op de website van de Zonnebloem?

Antwoord 5

Uit de steekproef bij de Europees Parlementsverkiezing in 2024 bleek dat 68% van de stemlokalen die door gemeenten als toegankelijk werden aangemerkt niet aan alle toegankelijkheidscriteria voldeden.⁴ Dit betekent niet dat deze stemlokalen in het geheel niet toegankelijk waren. Het kon ook gaan om maar één criterium waar niet aan kon worden voldaan. Dit is het continue dilemma waar gemeenten tegen aanlopen: als alleen stemlokalen gebruikt worden die volledig toegankelijk zijn, betekent dat dat er veel minder stemlokalen in gebruik zouden kunnen zijn.

Vraag 6

Wat zijn de mogelijkheden om nog voor de aanstaande verkiezingen de toegankelijkheid van stemlokalen te verbeteren?

Antwoord 6

De tijd tussen de vervroegde Tweede Kamerverkiezing op 29 oktober 2025 en de lancering van het Actieplan Toegankelijk Stemmen was kort. Voor deze verkiezing is gekeken naar welke maatregelen binnen deze korte termijn al uitgevoerd konden worden. Andere maatregelen uit het Actieplan worden ook opgepakt, maar zullen op de langere termijn pas effect gaan hebben. Hieronder ziet u een overzicht van de maatregelen uit het Actieplan op het onderwerp toegankelijke stemlokalen die voor de vervroegde Tweede Kamerverkiezing zijn opgepakt:

- De Kiesraad brengt bestaande handreikingen voor het toegankelijk maken van stemlokalen bij gemeenten onder de aandacht van gemeenten (zoals die van de VNG, de Oogvereniging en Alzheimer Nederland).
- Het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties heeft in april 2025 een workshop over toegankelijke stemlokalen gegeven aan projectleiders verkiezingen, samen met de gemeente Amersfoort en de gemeente Stein en een ervaringsdeskundige. Hier waren rond de 60 deelnemers bij aanwezig.
- Het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties geeft subsidie aan de Open State Foundation voor de website waarismijnstemlokaal.nl. Hierop kunnen kiezers per stemlokaal zien welke voorzieningen daar aanwezig zijn, zodat zij weten waar zij terecht kunnen om zo zelfstandig mogelijk hun stem uit te brengen.
- Het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties geeft subsidie aan de Stichting Prokkel om mensen met een licht verstandelijke beperking onder begeleiding te laten meewerken bij een stembureau.
- BZK wijst gemeenten in de Circulaire Tweede Kamerverkiezing 2025 op het vereiste van toegankelijkheid van de stemlokalen, de checklist toegankelijkheid stemlokalen en moedigt aan om in de eigen communicatie te verwijzen naar waarismijnstemlokaal.nl en daarnaast om de Actielijst toegankelijk stemmen⁵ te laten gebruiken door de stembureauleden.
- BZK heeft voor gemeenten toegankelijk campagnemateriaal beschikbaar gesteld via elkestemtelt.nl.
- De VNG stimuleert gemeenten om lokale gehandicaptenplatforms en ervaringsdeskundigen te betrekken bij de schouw van stemlokalen.

⁴ Steekproef toegankelijkheid stemlokalen Europees Parlementsverkiezing 6 juni 2024

⁵ Actielijst toegankelijk stemlokaal voor stembureauleden | Publicatie | Rijksoverheid.nl

Vraag 7

Welke lange termijn maatregelen gaat u nemen voor de verkiezingen die daarna gaan volgen?

Antwoord 7

Met het oog op de verkiezingen ná de Tweede Kamerverkiezing wordt er een aantal onderzoeken voorzien om de bestaande criteria en de ondersteuning aan gemeenten te verbeteren. Daarmee wordt er op de langere termijn aan bijgedragen dat gemeenten en stembureauleden nog beter in staat worden gesteld om stemlokalen toegankelijk te maken voor mensen met een fysieke beperking.

- De Kiesraad onderzoekt hoe de Criteria Integrale Toegankelijkheid Stembureaus moeten worden aangepast, zodat ze meer rekening houden met mensen met verschillende fysieke beperkingen en aansluiten bij de nieuwe NEN norm 9120 voor toegankelijke gebouwen.
- De Kiesraad onderzoekt in overleg met gemeenten hoe de toegankelijkheid van stemlokalen in brede zin kan worden bevorderd en zet dit om in concrete suggesties en ondersteuning.
- De VNG maakt een lijst met tips voor simpele hulpmiddelen die (naast bestaande hulpmiddelen) de toegankelijkheid van het stemlokaal kunnen vergroten en zal deze lijst onder gemeenten verspreiden.

Vraag 8

Bent u bereid deze vragen met spoed te beantwoorden, gezien de termijn tot de aankomende verkiezingen?

Antwoord 8

Ja.